

7. teknik kongre

'elektrik enerjisi'

dövizle bağıllılığın temel nedeni ve türk ekonomisi açısından ağır makine sanayilerinin önemi

alptekin erdoğan

UDK: 621.313.002: 332.5-87 (560)

1. GİRİŞ

Türkiye'de ana ve ara yatırım malı üreten ağır makine sanayileri yeterli düzeyde kurulmamış olduğundan, sanayileşme amacıyla kurulacak her fabrikanın makine aksamının (her sanayi yatırımının genel olarak % 60'ı oranındadır) dövizle bağıllı olarak ileri sanayi ülkelerinden ithal edilmesi zorunluluğu vardır. Bu durum sürdürüldüğü sürece ihracat için ağır fedakarlıklara yada dış kredi ve yabancı sermayeye dayanma zorunlu olacaktır. Bu nedenle, Türk ekonomisinin yapısal bir gelişme şansına kavuşturulması ve ileri ülkelerle arasındaki açığı hızla kapatabilmesi için, sanayi yatırımlarında görülen dövizle bağıllılık (dış ödemeler dengesi açığı) sorununu çözümleyecek ağır makine sanayilerinin (fabrika yapan fabrikaların) öncelikle ve ivedilikle kurulması büyük önem taşımaktadır.

Yoksa, ülkemiz makine sanayilerini kurarak kalkınmaya çalışan tüm ülkelerin gerisinde kalmaya, üstelik zamanla kredi ve yardımlarına ihtiyaç duymaya da mecbur kalacaktır.

Alptekin Erdoğan, TEK

Kaldı ki, yatırım malı araç ve gereçlerde ithal ikamesini öngörmeyen bir dış ticaret ve sanayileşme politikasının, ulusal ekonomi aleyhine olarak yabancı ekonomi ve firmaları üretim, istihdam, katmadeğer, refah ve dış ödemeler dengesi açısından desteklemek (zenginleştirmek) anlamına geleceği de açıktır. Bu nokta gözönünde tutularak, yabancı ekonomi ve firmaların güçlendirilmesi yerine, kamu ve özel sanayi kuruluşlarının makine ve yatırım malı üretimi konularında etkin kılınmaları gerekmektedir. Nitekim, ithalata bağlı olarak gelişen bir ekonominin artan döviz ihtiyacının, klasik tarım ürünleri dövizleriyle bundan sonra karşılanması olanaksızlaşacak ve üstelik % 7'lik gelişme hızı da zamanla düşme tehlikesiyle karşılaşacaktır.

Söz konusu sanayilerin kurulması dünya ekonomisinde söz ve karar sahibi olabilme açısından da önem taşımaktadır. Bu nedenle fabrika ithal etmek yerine imal ve ihracat etmek, plan stratejisinde ve kamuoyunda somut bir inanç olarak yer almalıdır.

2. İKTİSATÇILARLA MALİYECİLERİN AFFEDİLMEZ YANILGISI

En az 30 yıldan beri Türk hükümetlerine ve politikacılarına yön vermiş iktisatçılar ile maliyecilerin kitap, rapor ve makalelerinde döviz ihtiyacı için artırım (tasarruf) yetersizliğiyle açıklanmıştır. Bunun gerçekle bir ilgisi yoktur. Çünkü, Türkiye'de aslında büyük yatırım gerektirmeyen, üstelik bir defalık döviz yatırımıyla her yıl ekonomiye en az on kat döviz artırımı sağlayacak makine yapan ağır makine sanayileri kurulmamış olduğundan, kurulması öngörülen her fabrikanın makine aksamının dövize (ihracat gelirine, dış krediye, yardıma ve yabancı sermayeye) bağlı olarak makine sanayii olan ülkelere ithal edilmesi gerekmektedir. Bu uygulamanın sonuçlarını şöyle özetleyebiliriz.

Fabrikaların makine aksamının bedeli kendi yatırımının genellikle % 60'ı oranındadır. Buna göre 100 milyarlık sanayi yatırımının yapılması isteniyorsa en az 60 milyar TL dövizin sağlanması gerekir.

Türk parası artırımları arzu edilen düzeyin üstünde sağlansa bile, dövize ihtiyaç olduğundan sanayide değerlendirilmesi olanaksızdır.

Yurt dışından uçak, gemi, mühimmat vb. alabilmek için halktan yardım toplamanın da gerçekçi (ciddi) bir anlamı yoktur. Çünkü, ithalat için yalnızca döviz gereklidir.

Türk parasının ithalatta kullanılabilmesi için altın yada çevrilebilir (konvertibl) döviz niteliğini taşıması gerekmektedir. Bunun da tek yolu, dünya ekonomisine fabrika ve yatırım malı ihracatçısı olarak girebilmek, yani fabrika yapan ağır makine sanayilerine ileri düzeyde sahip olabilmektir.

Çünkü, üretimi ve ihracatı geliştirmede asıl amaç döviz sıkıntısına düşmemek değil, yatırımlarda döviz mutlak (zorunlu) ihtiyaç olmaktan çıkarmaktır.

Kalkınma ve sanayi yatırımlarının istenilen düzeyde geliştirilebilmesi için, girişimcilerin Merkez Bankası'yla ilişkilerinin kesilmesini sağlayacak makine üretiminin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yoksa, her sanayi yatırımında girişimciler, Merkez Bankası'na döviz tahsisi için başvurmak zorunda kalacaklardır. Bu nedenle, yurtiçi artırımlarla kalkınmayı gerçekleştirebilmenin temel yolu, mülkiyeti ister devlette ister özel sektörde olsun, fabrika yapan fabrikalara süratle kavuşabilmektedir.

İktisatçılarla, maliyecilerin kitaplarında ithal ikamesi sözcüğü de genellikle ithal edilen ürünlerin Türkiye'de üretilmesi anlamında kullanılır. Ancak, ürünü üretecek fabrikaların Türkiye'de imal edilmesi her nedense söz konusu edilmez. Diğer yandan, dış ödemeler dengesi açığının kapatılması da, ihracatın hızla geliştirilmesiyle sağlanacak döviz gelirlerinin, fabrika ve diğer ithal ürünlerini karşılayacak düzeye ulaştırılması olarak düşünülmektedir.

Bu nedenle, Türkiye'nin halen OECD ve Avrupa ülkelerinin en gerisinde kalmasının suçunu, ağır makine sanayilerinin önemini dikkatten uzak tutan ve iktisadi gelişmeyi döviz sıkıntısı çekmemek biçiminde yorumlayan iktisatçılarla, maliyecilerde aramak haksızlık olmayacaktır.

3. DEVALÜASYONDAN KORUNMAK YADA KAÇINMAK İÇİN DE AĞIR MAKİNE SANAYİLERİNİN KURULMASI ZORUNLUDUR

Kurulacak fabrikaların makine aksamını yurt içinde üretecek sanayiler olmadığı yada kurulmadığı sürece bunların dövize bağlı olarak ileri sanayi ülkelerinden ithal edilmeleri kaçınılmazdır.

Bu nedenle, sanayi yatırımlarının döviz darlığına çare olarak toplum için bir yük olan devalüasyon işlemlerine gerek duyulacaktır.

Kaldı ki döviz sağlamak amacıyla bir malın dışarıya üçte bir fiyatına ihracat edilmesinin de, dolaylı olarak Türk parasının % 300 devalüe edilmesinin anlamına geldiği gözden uzak tutulmamalıdır.

Devalüasyon, döviz sorununu çözmekle birlikte sanayileşmeyi zorlaştırır. Nitekim dövizin sanayiciye satış fiyatı yükseleceğinden fabrikaların makine aksamını ithal etmek zorunda olan girişimciler cezalandırılmış olur.

Şöyle ki, yurt dışında ihracat ürünlerinin fiyatları çevrilebilir dövizlere göre olduğundan, devalüasyon yapıldığında yabancılar için bir ucuzluk söz konusu olmamakta, yalnız ihracatçının kazancı yeni kur oranında Türk parası olarak artmaktadır. Buna

karşılık, fabrika kurmak için ithalatta bulunacak sanayiye döviz yeni kur üzerinden verilmektedir. Bu bakımdan, devalüasyon sanayi girişimcisinden aldığı farkı ihracatçıya gelir (rant) olarak ödemektedir. Dolayısıyla sanayileşme devalüasyon oranında pahalılandırılmış yada kösteklenmiş olmaktadır.

Bu nedenle, Türkiye gibi ihracatı tarım ürünlerine dayalı bir ülkede sanayicilerin cezalandırılması sağ duyunun kabul edeceği bir tutum değildir.

Diğer yandan, devalüasyon ulusal artırımın artmasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü, kurulacak fabrikaların ithalatı amacıyla Merkez Bankası'ndan yapılacak döviz aktarmalarında Türk parası karşılığının yatırılması gerekir. Devalüasyon oranında ithalat (döviz tahsisi) pahalılandırıldığından, yatırımların makine aksamı için Türk parası kaynak ve kredilerinin de aynı oranda artırılması gerekir. Bunun da Türkiye gibi yoksul bir ülke için katlanılacak bir durum olmadığı açıktır.

4. SANAYİLEŞMEDE DÖVİZE BAĞIMLILIĞI ÇÖZMEK YADA HIZLI BİR SANAYİLEŞME İÇİN HAREKET NOKTASI NEDİR ?

Fabrika imal eden makine sanayilerinin kurulmasında en önemli adım, her tür takım tezgahı sanayilerinin kurulmasıdır. Çünkü, bu sanayi üretileceği tezgahlarla diğer makine ve motor sanayileri, özellikle fabrika yapan fabrikalar kolaylıkla kurulabilir. Bu nedenle, dışa (döviz) bağımlılığın giderilmesi ve dış ödemeler dengesinin iyileştirilmesi için hareket noktası, takım tezgahı sanayilerinin kurulması olarak öngörülmelidir.

Takım tezgahlarının üretimiyle fabrika yapan fabrikaların yanısıra ara ve tüketim malları üreten fabrikalar da kurulabilir. Bu nedenle demir çelik ve her tür ara malı endüstrilerini kurmadan önce takım tezgahları sanayilerini öngörmek daha gerçekçi ve akılcı bir yol olacaktır.

Takım tezgahları sanayii ve fabrika yapan fabrikalar öncelikle kurulursa; ara ve tüketim malı sanayilerinin kurulması için ileri sanayi ülkelerinden proje, mühendislik hizmetleri, know-how ve lisans satın almak yeterli olabilecektir. Böyle bir yol izlendiğinde yatırımlardaki döviz bağımlılık % 60 tan % 5 düzeyine kolaylıkla düşürülebilir. Devlet tarafından kurulan bir orojje ofisi girişimcilere destek olursa, döviz (ithalata) bağımlılığın azaltılması ve kalkınmanın daha da hızlandırılması sorun olmaktan çıkarılabilir.

Yukarıdan da anlaşılacağı gibi, demir çelik ve başka ara malı sanayilerini yabancı ülkelere kurdurmak akılcı bir görüş olmamaktadır. Çünkü Türkiye'de takım tezgahı sanayilerine sahip olduğunda ara malı sanayii sorununun çözümü için proje ve know-how satın almak yettirli olacaktır.

5. FABRİKA YAPAN FABRİKALARIN YATIRIM BÜYÜKLÜĞÜ

Yazımızın bir yerinde de belirtildiği gibi üretimi ve ihracatı geliştirmede asıl amaç döviz sıkıntısına düşmemek değil, sanayi yatırımlarında döviz mutlak (zorunlu) bir ihtiyaç olmaktan çıkarmaktır.

Diğer yandan, ihracatı geliştirmenin amacı da, başta fabrika ve yatırım malları olmak üzere her tür ithalatı karşılayacak yada aşacak düzeyde döviz gelirine sahip olmak olmamalıdır.

Nitekim Türkiye'nin yurtiçi artırımlarıyla hızla kalkınabilmesi, dünya ekonomisi ve politikasında etkili olabilmesi, fabrika ithal etmek zorunda olan bir ülke olmaktan kurtarılmasıyla sağlanabilir. Bunun da çözüm yolu, her tür ağır makine sanayilerinin süratle kurularak teknolojik gelişmenin hızlandırılmasıdır.

Kaldı ki, Türkiye'nin bu amaca ulaşabilmesinde kötümsür olmaya da gerek yoktur. Çünkü, bu sanayilerin kurulması büyük döviz ve yatırımları gerektirmektedir. Buna karşılık, asıl pahalı ve toplum için yük olan yol, halen yapılmayan ve olan ithalata (döviz) bağlı sanayileşme politikasıdır. Bu yolun, ulusal ekonomi aleyhine olarak yabancı ekonomileri (ülkeleri) üretim, istihdam, katma değer, refah ve dış ödemeler dengesi açısından geliştirmek (zenginleştirmek) olduğu da açıktır.

Bu nedenle, Türkiye'yi içinde bulunduğu ağır koşullardan kurtarabilmek için yurtseverce bir bilinç, inanç ve kararlılık yeterlidir. Tek çözüm yolu da, ağır makine sanayilerinin kurulmasıdır. Hangi düşünceden olunursa olunsun bu sanayilerin kurulmasına karşı çıkmak, Türkiye'yi yabancı ekonomilerin sömürüsüne açık tutmak anlamını taşımaktadır. Bunların yatırım tutarları da sanıldığı kadar büyük değildir (kaynak, DPT verileri).

Bazı makine sanayileri	Yatırımın döviz ihtiyacı TL	Toplan yatırım TL
Ağır takım tezgahı fab.	347 300 000	727 000 000
Otomatik takım tezgahı fab.	168 500 000	408 000 000
Hafif takım tezgahı fab.	83 000 000	280 000 000
Elektrik santrali imalat sanayii (ağır elektroteknik ekipman sanayii)	1 236 728 941	3 182 246 512
Dişli fabrikası	234 000 000	527 712 000
Dizel motoru fabrikası	207 060 000	513 000 000
Geni dizel motoru fab.	181 000 000	392 655 000
Benzin motoru fabrikası	109 355 000	274 731 000
Orta çüçte dizel motoru fab.	414 750 000	957 350 000
Ağır sinli teçhizat fab.	106 385 000	324 737 000
Treyler fabrikası	9 200 000	40 000 000
Tarım alet ve makineleri fabrikası	53 024 000	257 980 000
Tersane	224 622 000	685 100 000
Konveyör fabrikası	770 000	16 086 000
	3 375 694 941	8 586 697 512

Bu sanayilerin 3 kat büyüklükte kurulması düşünülse bile döviz ihtiyacı 10 milyar TL, toplam yatırım da 25 milyar TL olacaktır. Türkiye'nin Merkez Bankasındaki dövizlerle de bu sanayilerin dış finansman sorununu çözenin zor olmayacağı açıktır. Bunlar kurulmadıkça savaş endüstrisiyle, makine (yatırım malı), ara ve tüketim malı sanayilerini ithalatsız kurabilmekte olanaksızdır. Oysa ki, bunlar kurulduktan sonra dışarıdan mühendislik hizmetleri, lisans, know-how, patent, hammadde satın almak yeterli olacaktır. Bunlar satın alınsa bile, dışa bağımlılık oranının dış kredilerin faiz düzeyinin altına düşeceği de gözden uzak tutulmalıdır.

6. BİR FABRİKA YAPAN FABRİKA OLARAK AĞIR ELEKTROTEKNİK EKİPMAN SANAYİİNİN (AEES'in) KURULMASININ ÖNEMİ

Elektrik enerjisinin üretim, iletim ve dağıtım merkezlerinin makinelerini (ekipmanlarını) üretecek bu sanayi projesinde döviz (ithalata) bağıllığı ortadan kaldıracak fabrika birimlerinin yatırım tutarı şöyledir:

	Döviz ihtiyacı (TL)	Toplam yatırım (TL)
Türbin-Generatör fabrikası (döner elektrik makineleri)	1 000 000 000	2 450 000 000
Buhar kazanı fabrikası	168 683 941	460 059 512
Transformatör fabrikası	68 045 000	272 187 000
TOPLAM	1 236 728 941	3 182 246 512
TOPLAM (yuvarlak)	1,3 Milyar TL	3,2 Milyar TL

Bu sanayinin kurulmasıyla yılda; 865 MW su türbini ve generatörü ile 1297 MW buhar türbini ve generatörü olmak üzere toplam 2162 MW kurulu güç artışı sağlanacaktır.

Bununla her yıl en az 11 milyar kVJh'lık ek elektrik enerjisi üretimi gerçekleştirilebilecektir. Bu da ulusal gelire yılda en az (4 TL/kWh üzerinden) 44 milyar TL'lik bir katmadeğer anlamına gelir.

6.1. AEES'in KURULMASIYLA SAĞLANACAK DÖVİZ ARTIRIMI

Bugünkü fiyatlarla 1 MW kurulu güç ekipmanı için ortalama 6 milyon TL döviz gerekmektedir. Bu nedenle bir defalık 1,3 milyar TL'lik döviz yatırımıyla AEES kurulursa; 2162 MW üzerinden her yıl en az 13 milyar TL'lik döviz artırımını (ithal ikamesi) sağlanabilir.

Ancak, AEES'in kurulması yoluna gidilmediği ve kullanılan döviz dış kredi olarak karşılandığında kümülatif olarak ana paranın % 84'ü oranında faiz

de döviz olarak ödenecektir. Bu nedenle, AEES'in sağlayacağı gerçek döviz artırımının yılda 13 milyar TL döviz yerine 24 milyar TL döviz olarak düşünülmesi daha doğru olur.

Diğer yandan, alınan dış kredilerin ana para ve faizlerinin ödenmesi en az 1/3 fiyatıyla ihraç ürünü satarak karşılandığı varsayılırsa, yıllık dış ticaret kazancı elektrik kesimi açısından 72 milyar TL'den az olmayacaktır.

Elektrik kesimi yatırımlarının dış finansmanı yıldan yıla en az % 20 fiyat artışı göstermektedir. Bu nedenle, 1987 yılına kadar öngörülen ısı+su kurulu güç artışı (% 65 oranındaki inşa halindeki güç ilavesiyle) için gerekli ekipmanların dış krediye dayalı ithalatla karşılanması durumunda; yabancı ülkelere en az 435 milyar TL döviz ödemek zorunluluğu doğacaktır. Halbuki, 1,3 milyar TL'lik döviz yatırımıyla AEES kurulursa; bu kadar yüksek bir döviz ulusal ekonominin geliştirilmesinde kullanılabilir. Kaldı ki, AEES'in kurulmasıyla, enflasyonist dış etkiler giderilecek ve elektrik kesiminin yatırımlarında en az 324 milyar TL'lik bir ucuzlama sağlanabilecektir.

AEES'in kurulması durumunda; hammadde, yardımcı madde, patent, know-how, yakıt, dış para faizi konularında dışa bağımlılık kalsa bile, 1 MW'lık kurulu güç ekipmanı için yalnız 138 000 TL'lik döviz gerekecektir. Bugün 1 MW kurulu güç için 6 milyon TL döviz gerekli olduğu düşünülürse, döviz bağıllığının % 8'lik dış kredi faizinden de düşük düzeye (% 3'ün altına) inebileceği görülür.

7. AĞIR MAKİNE SANAYİLERİNİN KURULMASI AMACIYLA DPT PLAN STRATEJİ ve İLKELERİNDE DEĞİŞİKLİK ZORUNLUDUR

DPT'nin 3. Beş Yıllık Plan kitabınının 121. sayfa ve 216. paragrafında ekonominin dış kaynaklara bağıllığının azaltılması, fabrika yapan fabrikaların kurularak sanayi yatırımlarında döviz bağıllığının giderilmesi biçiminde değil de, AET topluluğuna katılmanın gereği olarak, daha yüksek düzeyde bir ihracat ve ithalatın gerçekleştirilerek dış ticaret dengesine yaklaşılması olarak görülmektedir.

DPT'nin bu görüşünün açık anlamı şudur: Türkiye başta AET'ye olmak üzere yabancı ülkelere yapacağı ihracatın sağlayacağı dövizle kuracağı fabrikaları ithal edecektir. Böylelikle ithal ikamesi ithal edilen ürünün imal edilmesi olarak düşünülürken, ancak ürünü üretecek fabrika ve yatırım malının imali amaçlanmamış olmaktadır. Bu stratejinin teknolojinin yaratılması ve dış ödemeler dengesinin lehte geliştirilmesi açısından ulusal ekonomiye yarar sağlayacağı düşünülemez. Bu konudaki düşüncelerimizi şöyle özetleyebiliriz:

İthal edilen ekipman fiyatları hızla artarken ihraç ürünlerinin fiyatları aynı düzeyde artmamaktadır. Bu nedenle, tarıma dayalı bir ihracatla, gelişen bir ekonominin artan döviz ihtiyacını karşılamak olanaksızdır. Bu yüzden zamanla % 7'lik gelişme hızı da düşecektir.

Türkiye'de fabrika yatırımı ithalat nedeniyle sanayi ülkelerine göre çok pahalı olmaktadır. Bu nedenle ithalata bağlı sanayileşme yöntemiyle, ülke-

mizin kıt döviz olanaklarını verimli biçimde kullanarak ileri ülkelerle arasındaki gelişmişlik açığını kapatması düşünülemez.

Klasik tarım ürünlerinin işlenerek örneğin kabuklu yemişlerin şekerli maddeler biçiminde ihraç edilmesi ulusal ekonomiye birçok yönden yarar sağlayacaktır.

Döviz yetersizliği nedeniyle alınan dış kredilere ödenen faizler de döviz olarak ödenmekte ve kumlatif olarak ana paranın % 80'inden aşığı düşmektedir. Şöyle ki, bir kesimin 10 yılda kullanacağı dış kredilerin faizleriyle tüm makine sanayilerini kurmak mümkündür.

Döviz temini gerekçesiyle yüksek maliyetli ürünler oldukça düşük bir fiyatla ihraç edilmektedir. Dolayısıyla, döviz teinini yolunda ihraç ürünlerinin fiyatlarındaki bu uygulamayla Türk parası da aynı düzeyde devalüe edilmiş olmaktadır. Tabiiyle fark, vergi ve zamlarla topluma fatura edilmektedir. Bunun da, Türk toplumu için ağır fedakarlık gerektiren bir yol olduğu açıktır. Buna karşılık bir defalık döviz yatırımıyla her yıl en az birkaç katı kadar döviz artırımını sağlayacak fabrika imal eden ağır makine sanayilerini kurmakta yarar vardır.

8. SONUÇ

Döviz bağıllılığın azaltılması, sanayileşmenin hızlandırılması ve dış ödemeler dengesinin lehte geliştirilmesi konusunda öneriler:

Döviz ve yabancı sermaye kaynaklarının kullanımında; döviz (ithalata), dış kredi ve yardımlara bağıllılığı azaltacak, ithal ikamesini fabrika ve yatırım malı imal ve ihraç etmek yolunda geliştirecek, istihdam ve katmadeğer artışını sanayileşme doğrultusunda hızlandıracak, dış ticaret kazançlarını teknolojisinin ve ihracatın geliştirilmesi yolunda değerlendirecek, ihracatın sanayi ürünleri yönünde olmasını sağlayacak, devlet yardımlarının ve cari harcamaların ekonomik gelişmeye katkısını artıracak ağır makine sanayilerinin kurulmasına öncelik verilmelidir.

Bu sanayileri kurmak üzere ithalatta bulunacak girişimcilere, farkı uzun vadeli hazine kredisi olarak geri alınmak üzere döviz, en az % 40 indirimle satılmalıdır.

Makine sanayii kurulması amacı dışında kalan (kamu-özel) tüm ithalat işlemlerinde akreditif teminatı kaldırılarak, ithalatçıların her ithalat talebinde makine imalat sanayilerine en az % 20 oranında katılmaları öngörülmelidir. Ancak, tüketime dönük makine sanayileri için bu oran, daha yüksek olmalıdır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Merkez Bankası ile işbirliği yaparak Türkiye'deki makine imalat sanayiindeki gelişmeleri saptamalı ve gereksiz ithalatı önlemelidir.

Ağır makine sanayilerini kuracak girişimcilerin arsa ihtiyaçları devletçe istimlak edilerek karşılanmalı ve bedeli uzun vadeli kredi şeklinde geri alınmalıdır.

Makine sanayii kuracak girişimcilerin uzun vadeli, düşük faizli hazine kredileriyle desteklenmesi sağlanmalıdır.

Yurt dışındaki işçiler döviz göndererek makine sanayilerine ortak olduklarında; kendilerine % 20 hazine primi, yılda en az % 15 kâr garantisi ve gönderdikleri dövizin en az 3 katı kadar faizsiz ve beklemez konut kredisi verilmesi öngörülmelidir.

Diğer yandan, ağır makine sanayilerinin kurulması amaçlandığı sürece; yurt dışındaki işçi artırımlarının yurda getirilmesinden kaçınılmalıdır. Yekâ bunlarır. da şimdiye kadar olduğu gibi cari ithalat harcamalarında derhal israf edilmeleri tehlikesi doğacaktır.

Destekleme alımlarından yararlanmak isteyen üreticilerle her nevi fabrikaya ürün, ham madde satanların alacaklarının uygun bir bölümünü makine ve gereç sanayilerine, hisse senedi karşılığında yatırımları sağlanmalıdır.

Banka kredilerinin en az % 25'inin makine imalat ve yine en az % 25'inin de diğer imalat sanayilerine yöneltilmesi kredi politikasının vazgeçilmez ilkesi olmalıdır.

Kamu kuruluşlarına, bankalara, anonim şirketlere, kooperatiflere, fabrikalara mal satanların kâr paylarından uygun bir bölümü hisse senedi karşılığında imalat sanayilerine yatırımları öngörülmelidir.

İhracatçıların döviz kuru değişmelerinden yararlanması yada vergi iadesi uygulaması, sanayi ürünlerinin ihracı ilkesine dayandırılmalıdır. Böyle bir önlemin, tarımsal ürünlerin işlenmiş olarak ihraç edilmelerini şartlandırmak açısından zorunlu olduğu unutulmamalıdır.

Devalüasyon niteliğindeki döviz kuru değişmelerinin ihracatçılara olağanüstü bir rant sağladığı dikkate alınarak, bu rantı ihracata yönelik sanayilerle, makine imalatı sanayilerinde ortaklık olarak değerlendirilmesi sağlanmalıdır.

Sanayi ürünleri ihracına yönelik sanayi girişimlerinin gelir vergisi oranlarının azaltılması yada yeterli bir süre vergi dışı bırakılmaları ilke olmalıdır.

Üretim girdileri % 100 yerli olacak ve büyük oranda ihracat yapacak biçimde faaliyette bulunan yabancı sermaye girişimlerinin, yeterli bir süre gelir vergisi dışında tutulmaları yada en az dış kredi faizi oranında kâr garantisine hak kazanmaları öngörülmelidir.

Yabancı ülke ürünleriyle rekabet edilmesi ve ihracatın hızla geliştirilmesi açısından makine üretiminde teknolojik yeterlilik, verimlilik ve kalite sorununun çözülmesi yolunda sanayicilerin lisans, know-how ihtiyaçları karşılanmalıdır.

Girişimcilerin standart proje ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bir sanayi proje ofisi kurulmalıdır.

Kamu kuruluşlarının ihale yatırımlarından yararlanmak isteyen aracılardan ve müteahhitlerin de kâr paylarından uygun bir oranı yol ve inşaat makineleri sanayileriyle prefabrik konut sanayilerine yatırımları öngörülmelidir.

	Nüfus (milyon) 1973	Kişi başına düşen gelir (TL) 1973	Brüt gelisme hızı (%)	Net gelisme hızı (%)	Türkiye'nin % 15 brüt gelişme hızıyla bu ünlüörp yetişmesi için gerekli süre	S' te Elektrik enerjisi üretimi		
						Kurulu güç MW	üretim QWh	kWh/kişi
ABD	208,8	71 820	2,5	1,36	25 yıl	467 400	2 071 312	9693
B.Almanya	61,7	49 700	2,7	1,88	23 "	67 420	300 000	4785
Fransa	51,7	44 520	5,1	4,14	28 "	45 500	182 000	3454
İngiltere	55,9	34 020	1,6	1,15	18 "	77 900	279 700	4959
Japonya	106,9	30 100	6,3	5,11	26 "	110 895	502 340	4583
İtalya	54,3	26 320	1,5	0,83	15 "	38 654	154 700	2813
İsviçre	6,4	52 920	3,8	2,60	25 "	11 590	39 080	6106
İspanya	34,4	14 980	4,5	3,44	13 "	24 093	80 500	2300
Portekiz	8,6	10 640	6,2	5,79	9 "	2 942	10 500	1207
Yunanistan	8,9	16 660	7,6	7,12	24 "	3 941	15 610	1734
Türkiye	37,5	5 138	9,5	7,01	-	3 878	14 790	375

Bir ülkenin sanayileşmedeki gelişmişliğini belirlemede kişi başına elektrik enerjisi üretimi (kWh) en önemli göstergedir. Bu ölçü kişi başına gelirden de önemlidir. Çünkü, petrol gibi değerli hıraç ürünleriyle kişi başına geliri çok yüksek olan bir ülkenin elektrik enerjisi üretimi düşüktür; o ülke aslında bir tarım ülkesidir. Soruna bu açıdan bakıldığında, Yunanistan Türkiye'yi sanayileşmede (kalkınmada) çok geride bırakmıştır. Nitekim, Türkiye'nin Yunanistan'a denk bit- sosyo-ekonomik gelişme düzeyinde sayılabilmesi için 1974 yılı değerleriyle elektrik enerjisinde kurulu gücün 17080 MW, üretimin de 68320 QWh olması gerekirdi. Kaldı ki, Türkiye 1985 yılında kişi başına 1010 kWh üretmeyi planlamış olmasına karşın, Yunanistan'ın 1970 yılındaki 1059 kWh'lik düzeyine de ulaşamayacaktır. Bu nedenle, durum oldukça onur kırıcı ve kaygı vericidir.

Çizelge 1. Türkiye'nin gelişmişlik durumu (OECD istatistiklerinden)

ölçüler	Yıl	Türkiye	Yunanistan	Yunanistan'ın ileriliği (oran)
Nüfus	1973	37 536 000	8 866 000	
Toplam işgücü	1973	13 260 000	3 275 000	
Toplam gelir	1973	193 milyar TL	147,7 milyar TL	
Kişi başına gelir	1973	5138 TL	16 660 TL	3,24
İşgücü/nüfus	1973	% 35	% 37	1,05
Tarım nüfusu	1973	% 66,1	% 37,3	
Sanayi nüfusu	1973	% 10,9	% 24,6	2,26
Hizmet nüfusu	1973	% 23	% 38,1	1,64
Nüfus artışı	1973	% 2,5	% 0,5	
Brüt gelişme hızı	1973	% 9,5	% 7,6	
Net gelişme hızı	1973	% 7,1	% 7,12	
İthalat	1973	16,7 milyar TL	29,5 milyar TL	1,77
İthalat/kişi	1973	445 TL	3366 TL	7,56
İhracat	1973	9,7 milyar TL	14,3 milyar TL	1,47
İhracat/kişi	1973	257 TL	1611 TL	6,27
Okur yazar oranı	1965	% 46	% 80,4	1,75
Televizyon/100 kişi	1971	3 adet	10 adet	3,33
Telefon/100 kişi	1971	18 adet	137 adet	7,61
Çelik tüketimi/kişi	1971	52 kg	142 kg	2,73
Şehirleşme oranı	1967	% 35	% 43,3	1,24
Enerji tüketimi (eşdeğer taş kömürü)	1970	834 kg	1259 kg	1,51
EH.Enerjisi tük./kişi	1970	242 kWh	1059 kWh	4,38
Elk.en.kurulu gücü	1974	3878 MW	3941 MW	1,02
Elk.enerjisi üretimi	1974	14790 QWh	15610 QWh	1,06
Elk.enerjisi üret./kisi	1974	375 kWh	1734 kWh	4,62
Kişi başına gelir (hedef)	2000	27951 TL	92990 TL	3,33

Tablodan da anlaşılacağı gibi Yunanistan en önemli konularda Türkiye'yi çok geride bırakmıştır ve fabrika yapan fabrikalar kurulmadığı sürece arayı daha da açacaktır. Bu veriler dikkate alınarak Türkiye'nin sorumluluk duygusuyla kendini toparlaması, tüm kaynak ve olanakları hızlı sanayileşme yolunda değerlendirilmeye çalışması gerekmektedir. Yoksa, ülkemiz ağır makine sanayilerini kurarak kalkınmaya çalışan tüm ülkelerin gerisinde kalmaya, üstelik zamanla kredi ve yardımlarına ihtiyaç duymaya mecbur olacaktır.

Çizelge 2. Türkiye ve Yunanistan'ın gelişmişlik durumlarının karşılaştırılması

İLKELELER	195E	196C	1965	197C	1972
ABD	3 800	4 656	5 946	7 971	8 800
Avusturya	1 390	1 852	3 066	4 057	5 200
Zatı Almanyalı	4 700	2 228	3 032	4 084	4 610
Belçika	1 180	1 654	2 293	3 161	3 300
Bulgaristan	2 800	592	1 246	2 295	2 595
Çekoslovakya	1 130	1 792	2 414	3 105	3 546
Canınarka	1 050	1 066	1 486	3 753	2 747
Doğu Almanyalı	510	2 652	3 341	4 226	4 560
Finlandiya	1 610	1 963	3 169	4 805	5 676
Fransa	1 150	1 625	2 067	2 755	3 095
Hollanda	1 000	1 428	2 034	3 134	3 717
İngiltere	1 750	2 269	3 510	4 110	4 659
İrlanda	520	792	1 219	1 919	2 217
İsveç	3 420	4 652	6 347	7 533	8 702
İsviçre	2 830	3 586	4 086	5 264	4 897
İspanya	410	582	956	1 679	1 975
İtalya	790	1 100	1 536	2 140	2 444
Lüksemburg	3 330	4 570	6 960	6 317	6 342
Macaristan	1 030	762	1 100	1 400	1 569
Portekiz	6 620	8 631	13 096	14 747	17 181
Polonya	600	985	1 390	1 966	2 311
Portekiz	220	355	504	741	880
Rumanya	240	415	904	1 272	2 195
SSC:	800	1 360	1 998	3 046	3 467
Türkiye	70	104	149	242	303
Yunanistan	170	268	485	1 010	1 352
Yugoslavya	240	479	796	1 265	1 597
AET ORTALAMASI	-	-	-	-	3 712

Kaynak: TEK, PKD: 103 (1973)

Çizelge 3. Avrupa ülkelerinin elektrik enerjisi üretimleri (kWh/kişi)